

10.3.94

Till arbetspensionsanstalterna

REGLER SOM TRÄDER I KRAFT 1.1.1994 OCH SOM TILLÄMPAS VID BERÄKNING AV
PENSIONER

Arbetspensionslagarna ändras från början av år 1994 enligt det förslag som Pensionskommitteén 1990 gjort. I detta cirkulär behandlas ändringarna i reglerna för beräkning av pension, förutom de regler som hänför sig till automatiskt avbrytande av en anställning, arbetspensionstillägget och deltidspensionen angående vilka tillämpningsanvisningar givits i olika cirkulär (A 30/90, A 31/93 och A 32/93).

Regeringens proposition med förslag till lagändringar har skickats till pensionsanstalterna som bilaga till cirkulär 21/93 och de stadfästa lagarna som bilaga till cirkulär A 33/93.

Anvisningarna har behandlats i tolkningsgruppen som arbetar i Pensionsskyddscentralen, vars medlemmar också representerar pensionsanstalterna.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Pentti Koivistoinen

Helena Tapio

Juridiska avdelningen

27.8.1993

REGLER SOM TRÄDER I KRAFT 1.1.1994 OCH SOM TILLÄMPAS VID BERÄKNING AV PENSIONER

1	INLEDNING	1
2	LAGÄNDRINGARNAS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
	2.1 Ändringar i APL	1
	2.2 Ändringar i KAPL, KoPL, FÖPL och LFÖPL	2
3	PENSIONSTILLVÄXTEN FÖR ÄLDRE ÅLDERSKLASSER	3
	3.1 APL-pensionen tillväxer med 2,5 procent	4
	3.2 KAPL-, KoPL-, FÖPL- OCH LFÖPL-pensionen tillväxer med 2,5 procent	6
	3.3 Ikraftträdande	7
4	ÄNDRINGAR SOM GÄLLER BERÄKNINGEN AV ÅLDERSPENSION	8
	4.1 Beräkning av ålderspension efter 1.1.1994	8
	4.2 Anställningstiden under pensionsfallsåret för ålders- pensionen	8
	4.3 Intjäning av pension efter 63 års ålder	10
	4.4 Intjäning av pension och deltidspension	10
	4.5 Beräkning av ålderspension enligt KAPL	10
	4.6 Beräkning av ålderspension enligt KoPL	11
	4.7 Beräkning av ålderspension enligt FÖPL och LFÖPL	11
	4.8 Ikraftträdande	12
5	DEN PENSIONSGRUNDANDE LÖNEN	14
	5.1 Beräkning av den pensionsgrundande lönen före 1.1.1994	14
	5.2 Beräkning av den pensionsgrundande lönen efter 1.1.1994	16
	5.2.1 Anställningen upphör i pensionsfallet	16
	5.2.2 Beräkning av den pensionsgrundande lönen då anställningen upphör i pensionsfallet	18
	5.3 Den pensionsgrundande lönen under barnavårdstiden	20
	5.4 Ikraftträdande	20
6	ARBETSTAGARNAS PENSIONSavgIFT DRAS AV FRÅN DEN PENSIONSGRUNDANDE ARBETSINKOMSTEN	20
7	ANSTÄLLNINGSTID SOM BERÄTTIGAR TILL PENSION	21
	7.1 Stadgandet före 1.1.1994	21
	7.1.1 Rättspraxis	21
	7.1.2 Pension från utlandet	22
	7.2 Nytt stadgande	22
	7.2.1 Pensioneringstiden	23
	7.3 Ikraftträdande	23
8	EFTERKARENSTID	23
	8.1 Stadganden före 1.1.1994	23
	8.2 Nya stadganden	24

Juridiska avdelningen

27.8.1993

8.2.1 Nya förmåner som förlänger efterkarens-	
tiden25
8.2.1.1 Personligt stöd för frivillig	
yrkesutbildning för vuxna som Utbild-	
nings- och avgångsbidragfonden samt	
Statskontoret beviljar25
8.2.1.2 Utbildningsstöd till syssel-	
sättningsutbildningen26
8.2.2. Efterkarenstiden för föräldrar med barn under	
3 år26
8.2.3 Efterkarenstid för samhällsgaranterat arbete27
8.3 Villkoret för återstående tid enligt KAPL och nya stadganden	
som gäller lönen för återstående tid28
8.4 Efterkarenstiden enligt FÖPL, LFÖPL och KoPL.29
8.5 Ikraftträdande29

BILAGOR Exempel på beräkning av efterkarenstiden enligt KAPL
Tabell över förmåner som berättigar till arbetspensionstil-
lägg och som fortsätter efterkarentiden (bilaga 2)

Juridiska avdelningen

27.8.1993

REGLER SOM TRÄDER I KRAFT 1.1.1994 OCH SOM TILLÄMPAS VID BERÄKNING AV PENSIONER

1

INLEDNING

Den centrala uppgiften för Pensionskommitteén -90 var att reda ut hur de äldre arbetstagarnas möjligheter att bättre än förut delta i arbetslivet kunde förbättras. Komiteén kom med förslag till åtgärder genom vilka man ville uppmuntra till fortsatt arbete som ett alternativ till pension eller vid sidan om pensionen.

Komiteéns åtgärdsförslag har legat som grund till att reglerna för beräkning av pension ändras från början av år 1994. I detta cirkulär behandlas dessa beräkningsregler och anvisningar om hur de skall tillämpas ges, förutom i fråga om sådana regler som gäller deltidspension, automatiskt avbrytande av en anställning och arbetspensionstillägg. De ändringar som gäller fastställandet av deltidspension behandlas i cirkulär A 32/93. Arbetspensionstillägget som ersätter arbetslöshetstillägget behandlas i cirkulär A 31/93 och det nya stadgandet i APL om automatiskt avbrytande av en anställning i cirkulär A 30/93.

2

LAGÄNDRINGARNAS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

2.1

Ändringar i APL

Intjäning av pension

Genom att höja intjäningsprocenten för pensionerna stöder man äldre arbetstagares fortsatta arbete. **Intjäningsprocenten för pensionen höjs till 2,5 procent av lönen räknat från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år.** Denna intjäningsprocent som är 2,5 gäller inte återstående tid och inte heller sådan tid för vilken arbetstagaren har uppburit heffektiv pension (5 § 1 mom.).

Ålderspension

För att ålderspensionen skall tillväxa förutsätts att anställningen fortgår eller att arbetstagaren får heffektiv pension. **Från månaden efter att arbetstagaren fyllt 63 år fram till 65 års ålder räknas återstående tid inte mera till ålderspensionen** utan för att pension skall intjänas under denna tid förutsätts att anställningen fortgår eller att arbetstagaren får heffektiv pension (1 § och 6 § 1 mom. APL). Ändringen gäller också andra pensioner som beräknats på samma sätt som ålderspensionen.

Anställningstid

Ordalydelsen i 6 § 1 mom. APL ändras så att den motsvarar rättspraxis. Enligt 6 § 1 mom. APL som ändrats berättigar anställningstiden inte till pension om arbetstagaren för samma tid har rätt att uppbära sådan grundpension enligt en lag, ett pensionsregle-

Juridiska avdelningen

27.8.1993

mente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. APL vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsförtjänst.

Återstående tid Efterkarenstiden för återstående tid förlängs efter lagändringen också av det personliga stödet för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning som beviljas enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden, statstjänstemannalagen, grundskolelagen eller gymnasielagen samt av utbildningsstödet enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (6 a § APL).

Grunderna för fastställande av återstående tid för **föräldrar med barn under 3 år** ändras så att stadgandet **också** gäller män. Enligt det nya villkoret vid tillämpningen av stadgandet förutsätts att arbetstagaren på grund av detta barn har fått **moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller stöd för vård av barn i hemmet enligt lagen om stöd för hemvård av barn**(6 a § APL).

Stadgandena om det samhällsgaranterade arbetets exceptionella inverkan på rätten till återstående tid som ingått i den tidsbundna lagen överförs till arbetspensionslagarna (6 b § APL).

Pensionsgrundande lön

Beräkningsregeln för den pensionsgrundande lönen ändras så att i de fall **då anställningen upphör i pensionsfallet och då anställningen fortgått i minst tre kalenderår** beaktas **pensionsfallsåret** då den pensionsgrundande lönen bestäms. Avsikten med ändringen är att ansökan om pension skall kunna behandlas snabbare.

Om anställningen upphör före pensionsfallet beräknas den pensionsgrundande lönen på samma sätt som hittills (7 § 1 mom. APL).

Beräkningsregeln för den pensionsgrundande lönen ändras också så att från förvärvsinkomsterna för de år som den pensionsgrundande lönen baserar sig på minskas ett belopp som motsvarar procenten för arbetstagarnas pensionsavgift (7 § 5-7 mom. APL).

2.2

Ändringar i KAPL, KoPL, FÖPL och LFÖPL

Intjäning av pension

Intjäningsprocenten för KAPL-pensionen höjs till 2,5 procent av lönen räknat från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år (5 § 1 mom. APL).

På motsvarande sätt som i fråga om APL-pensionen höjs intjäningsprocenten för KoPL-, LFÖPL- och FÖPL-

Juridiska avdelningen

27.8.1993

pensionerna (3 § 1 mom. KoPL, 5 1 1 mom. FÖPL och 6 § 1 mom. LFÖPL).

Anställningstiden Ändringarna i texten som motsvarar APL-anställningstiden införs även i KAPL (5 c 1 mom. KAPL), FÖPL (1 § 3 mom. 4 punkten FÖPL) och LFÖPL (1 § 3 mom. 3 punkten LFÖPL). Genom hänvisningsstadgandet gäller motsvarande ändring också KoPL-anställningstiden.

Återstående tid Ändringen i APL som gäller de dagar som förlänger efterkarenstiden för återstående tid gäller genom hänvisningsstadgandena KoPL-, FÖPL- och LFÖPL-pensionerna. KAPL ändras också på motsvarande sätt (7 § 2 mom. KAPL).

Lön för återstående tid enligt KAPL

Lönen för återstående tid enligt KAPL beräknas så att från de kalenderår som bräkningen grundar sig på minskas den tid för vilken arbetstagaren före pensionsfallsåret fått sådan förmån enligt 7 b § 1 mom. APL som berättigar till arbetspensionstillägg (7 a § 4 mom. KAPL). Efter lagändringen är förutom inkomstrelaterad dagpenning också utbildnings- och rehabiliteringsförmånerna sådana förmåner.

Ålderspension

Ändringen i beräkningssättet för ålderspension gäller genom hänvisningsstadgandet också KoPL-, FÖPL- och LFÖPL-pensionerna. Motsvarande KAPL-stadgande ändras också. Enligt det beaktas sådana löner som tjänats in den månad som arbetstagaren fyllt 65 år och under sex månader omedelbart före det inte vid beräkning av ålderspensionen. De ersätts med den genomsnittliga månadslönen som arbetstagaren haft under 12 månader före nämnda period (5 § 1 mom. KAPL).

Pensionsgrundande lön

Beräkningsregeln för den pensionsgrundande lönen som gäller förvärvsinkomsterna för pensionsfallsåret tilläpas inte i fråga om KoPL, eftersom KoPL innehåller egna stadganden som bestämmer hur pensionstillväxten och lönen för återstående tid skall räknas ut och som inte ändrats i detta sammanhang.

Arbetstagarnas andel av pensionsavgiften i KAPL- och KoPL-försäkringspremien minskas från inkomsterna enligt KAPL och KoPL, då pensionen enligt dessa lagar bestäms.

3

PENSIONSTILLVÄXTEN FÖR ÄLDRE ÄLDERSKLASSER

Pensionen tillväxer med 1,5 procent av lönen för varje tjänstgöringsår och för den tid arbetstagaren har uppburit heffektiv pension. Om tiden före 1.7.1962 då APL började gälla beaktas då pensionen

Juridiska avdelningen

27.8.1993

räknas ut, berättigar den till en intjäningsprocent på 0,5 procent per år.

3.1

APL-pensionen tillväxer med 2,5 procent

Efter lagändringen är den årliga intjäningsprocenten 2,5 från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år.

Den ändrade delen av 5 § 1 mom APL lyder:

"Pensionsbeloppet är för varje hel månad av den till pension berättigande tjänstgöringstiden 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen och räknat från ingången av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år 5/24 procent av den pensionsgrundande lönen. Pensionsbeloppet är dock 1/8 procent till den del i den till pension berättigande tiden medräknas i 6 a § 1 mom. avsedd återstående tid eller med stöd av 6 c 1 mom. sådan tid för vilken arbetstagaren har uppburit heffektiv pension. "

Intjäningsprocenten 2,5 gäller dock inte återstående tid. Den större tillväxten gäller inte heller den tid för vilken arbetstagaren har uppburit heffektiv pension och som beaktas som pensionsgrundande tid då ny pension senare beviljas.

Anställningstiden som berättigar till höjd intjäningsprocent beaktas som hela månader. Om överloppsdagar återstår från den anställningstid som inträffat före arbetstagaren var berättigad till höjd intjäningsprocent fogas dagarna till den anställningstid som berättigar till höjd intjäningsprocent. Om överloppsdagar återstår från den anställningstid som ger arbetstagaren en höjd intjäningsprocent beaktas dagarna då den återstående tiden räknas ut, om återstående tid skall fogas till pensionen.

Exempel

Arbetstagaren är född 6.6.1934.

Pensionsfallet 11.6.1997.

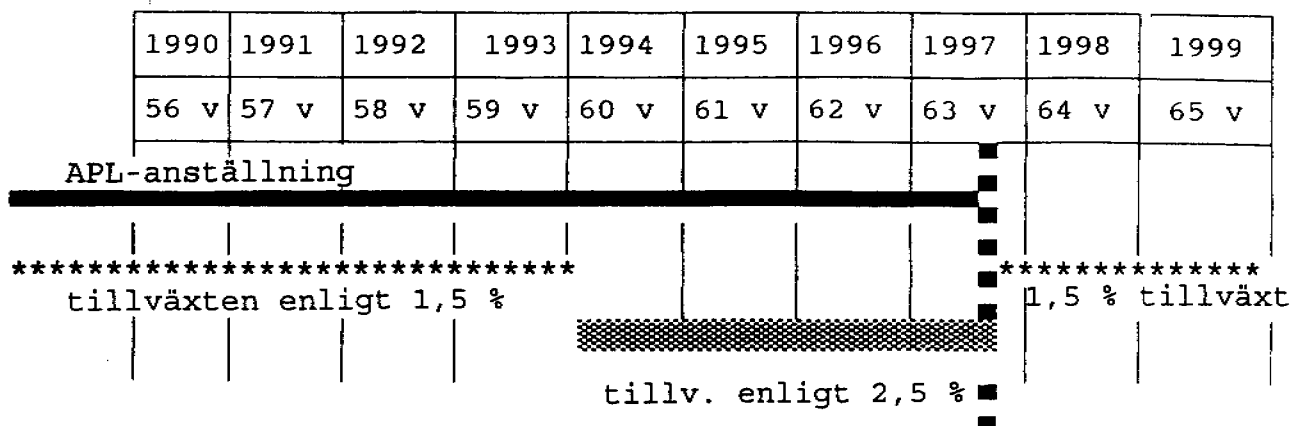
Han har bl.a. en APL-anställning som har börjat 4.1.87.

Den pensionsgrundande lönen för anställningen är 10 000mk/mån.

Anställningen har inte avbrutits automatiskt.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

1,5 % tillväxt

Den pensionsgrundande tiden 4.1.87-30.12.93=83 mån och 27 dagar. Dessa 27 dagar berättigar till höjd intjäningsprocent.

$$\frac{83 \times 1,5}{100 \times 12} \times 10\,000 = \frac{83}{800} \times 10\,000 = 1037,50 \text{ mk/mån}$$

2,5 % tillväxt

Den pensionsgrundande tiden 1.1.94-10.6.97=41 mån och 10 dagar. Dessa 10 dagar och de 27 överloppsdagarna för den tidigare perioden adderas. Summan berättigar till ytterligare en månad i den pensionsgrundande tiden för denna period dvs. arbetstagaren är berättigad till 42 månader med en tillväxtprocent på 2,5. 7 överloppsdagar flyttas till perioden för återstående tid.

$$\frac{42 \times 2,5}{100 \times 12} \times 10\,000 = \frac{42}{480} \times 10\,000 = 875 \text{ mk/kk}$$

Tillväxten (1,5 %) för återstående tid

Återstående tid 11.6.97-6.6.99=23 mån och 26 dagar. Dessa 26 dagar och de 7 överloppsdagarna för föregående period adderas. Summan utgör en månad som läggs till den återstående tiden.

$$\frac{24 \times 1,5}{100 \times 12} \times 10\,000 = \frac{24}{800} \times 10\,000 = 300 \text{ mk/mån}$$

Pensionen sammanlagt 2 212,50 mk/mån.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

3.2

KAPL-, KoPL-, FÖPL- och LFÖPL-pensionen tillväxer med 2,5 procent

Den förhöjda intjäningsprocenten 2,5 från början av det år som arbetstagaren fyller 60 år gäller även KAPL-, KoPL-, FÖPL- och LFÖPL-pensioner.

Jämförelse av pensioner i FÖPL och LFÖPL

Pensionerna för sådana företagare som är födda före 1.5.1930 har räknats enligt minimiregeln i FÖPL och LFÖPL dvs. enligt 38 procent. Av den höjda intjäningsprocenten 2,5 följer dock att företagarens pension enligt procentregeln eventuellt blir större än enligt minimiregeln. Alltså räknas pensionen för alla företagare som är födda före 1.5.1930 både enligt minimiregeln och procentregeln. De företagare som omfattas av minimiregeln fyller 65 år fram till utgången av april 1995.

KAPL- och KoPL-pensionen tillväxer med 2,5 %

Efter 1.1.1994 räknas den intjänade pensionen enligt KAPL och KoPL i två delar: separat för de löner som intjänats före fyllda 60 år och separat för löner som intjänats det år arbetstagaren fyller 60 år och därpå följande år.

Exempel på hur KoPL-pensionen räknas ut

En musiker är född 31.3.1935 och fyller 60 år 31.3.95.

Pensionsfallet 11.5.1997.

KoPL-inkomsterna har justerats så att de motsvarar indexnivån för pensionsfallsåret:

1,5 % tillväxt:

år 1986	28 000 mk
år 1989	120 000 mk
år 1993	71 000 mk
år 1994	64 000 mk

Sammanlagt	283 000 mk
------------	------------

1,5 x 283 000	283 000	.
-----	-----	= 353,75 mk/mån
100 x 12	800	

2,5 % tillväxt:

år 1995	110 000 mk
år 1996	80 000 mk
år 1997	-

Sammanlagt	190 000 mk
------------	------------

Juridiska avdelningen

27.8.1993

4

ÄNDRINGAR SOM GÄLLER BERÄKNINGEN AV ÅLDERSPENSION

Efter 1.1.1980 har anställnings- och inkomstuppgifter inte följts med fram till pensionsåldern då ålderspensionen fastställts. Anställningstiden har beaktats endast fram till utgången av det kalenderår under vilket arbetstagaren fyllt 63 år. Tiden fram till pensionsåldern har fogats som återstående tid till anställningstiden om förutsättningarna för återstående tid funnits.

Invalid-, arbetslöshets- och familjepensionerna har bestämts enligt samma grunder som ålderspensionen om pensionsfallet inträffat efter det år under vilket arbetstagaren fyllt 63 år.

På grund av den återstående tiden för denna ålderspension har APL-pension inte intjänats av de anställningar som börjat efter det kalenderår under vilket arbetstagaren fyllt 63 år.

4.1

Beräkning av ålderspension efter 1.1.1994

Den höjda tillväxtprocenten 2,5 gäller inte återstående tid. Därför ändras beräkningsregeln för ålderspensionen.

Till ålderspensionen räknas inte mera återstående tid från den kalendermånad som följer efter att arbetstagaren fyllt 63 år fram till 65 års ålder utan pension intjänas på basis av den verkliga anställningstiden eller pensioneringstiden. Denna ändring tillämpas också då andra pensioner bestäms i de fall att den återstående tiden bestäms på samma sätt som den återstående tiden för ålderspensionen.

De stadganden om återstående tid för ålderspension som ingår i 5 § 2 mom. och 6 § 3 mom. APL hävs. Samtidigt upphävs stadgandena i 5 b § 2 mom. APL som anknyter till beräkningen av återstående tid för ålderspension (efter 1.1.1994 5 b § 3 mom.). Dessutom ändras 1 § 1 mom. och 6 § 1 mom. APL till de delar de gäller fastställande av ålderspension.

4.2

Anställningstiden under pensionsfallsåret för ålderspensionen

Att bestämma ålderspensionen enligt den verkliga anställningstiden leder till ändringar i sättet att följa med inkomstuppgifterna och anställningstiden under det år arbetstagaren uppnår pensionsåldern. Att räkna ut ålderspensionen före uppnådd pensionsålder möjliggörs av att inkomstuppgifterna för pensionsfallsåret inte beaktas vid beräkningen av pen-

Juridiska avdelningen

27.8.1993

sionen. Pensionen kan alltså fortsättningsvis räknas ut före pensionsåldern uppnåtts och även betalas genast efter att pensionsåldern uppnåtts.

Om anställningen fortsätter i det skedet då arbetstagaren söker ålderspension meddelar han på ansökningsblanketten den dag han antar att anställningen upphör. Genom att ha fått denna information kan pensionsanstalten räkna ut storleken på ålderspensionen. Dagen då anställningen upphör inverkar på både den pensionsgrundande tiden och på hur den pensionsgrundande lönen bestäms. (Beräkning av den pensionsgrundande lönen då anställningen upphör i pensionsfallet, punkt 5.2.2.).

Efter att pensionsbeslutet givits kan det t.ex. ur arbetsgivarens anmälan om anställningens upphörande framgå att anställningen inte fortgått fram till uppnådd pensionsålder. Då kontrolleras om den nya dagen då anställningen upphört inverkar på pensions storlek. Om pensionen utgående från felaktiga uppgifter blivit för stor överväger pensionsanstalten att ansöka om hävande av beslutet. Om pensionen å andra sidan är för liten fattar pensionsanstalten vid behov ett beslut om rättelse. Pensionsanstalten kan låta bli att justera pensionsbeloppet om pensionstagaren inte särskilt kräver det och om anställningen upphört ungefär inom en månad före uppnådd pensionsålder.

Om det inte ur pensionsansökan eller på annat sätt framgår att anställningen inte på ovannämnda sätt fortsätter fram till uppnådd pensionsålder eller om anställningen inte fortsatt tre kalenderår före uppnådd pensionsålder, behövs vid beräkningen av pensionen inkomstuppgifterna också för det år då anställningen upphört. (Beräkning av den pensionsgrundande lönen före 1.1.1994, punkt 5.2).

Också då förtida ålderspension beviljas kan det ovan relaterade tillämpas. Den dag pensionsåldern uppnås motsvarar kalendermånaden som kommer före tidpunkten för den individuella förtidspensionens början, dock tidigast från den dag arbetstagaren fyller 60 år. Om arbetstagaren har fyllt 60 år innan anställningen upphört anses anställningen ha upphört i pensionsfallet. Om arbetstagaren meddelar att anställningen upphör före den dag han fyller 60 år kan anställningen inte anses ha upphört i pensionsfallet. I sådana fall skall arbetsgivaren bekräfta dagen då anställningen upphört. Kontrollen är nödvändig även om det bara blir en dag mellan den dag anställningen upphörde och den dag arbetstagaren fyllde 60 år.

Om anställningen fortsätter efter ålderspensionsåldern räknas anställningstiden fram till den tidpunkt

Juridiska avdelningen

27.8.1993

då arbetstagaren uppnår ålderspensionsåldern, men pensionen beviljas tidigast från början av den månad efter vilken anställningen upphört.

4.3

Intjänning av pension efter 63 års ålder

Efter lagändringen tjänar arbetstagaren in pension också efter det kalenderår under vilket han fyllt 63 år fram till ålderspensionsåldern, om han har en anställning som omfattas av APL. Om arbetstagaren t.ex. beviljats ålderspension innan han uppnått pensionsåldern och han börjar en ny anställning som omfattas av APL, efter att han beviljats pension, under det år han fyller 64 år, så intjänar han pension av denna nya anställning med stöd av anställningstiden fram till ålderspensionsåldern.

4.4

Intjänning av pension och deltidspension

För arbete som utförts under deltidspensioneringen intjänas pension på normalt sätt enligt anställningstiden och lönen fram till 65 års ålder. Pension intjänas också för den tid som arbetstagaren fått deltidspension. (Cirkulär A 32/93).

4.5

Beräkning av ålderspension enligt KAPL

Också beräkningen av ålderspension enligt KAPL ändras. De inkomster som arbetstagaren haft under den månad under vilken han fyllde 65 år och under sex månader omedelbart före det beaktas inte då ålderspensionen räknas ut. Inkomsterna under denna period bestäms enligt de indexjusterade KAPL-inkomsterna som arbetstagaren haft under 12 månader före nämnda tidsperiod. Den sålunda beräknade genomsnittliga månadsinkomsten anses utgöra månadsinkomst för de sju sista månaderna, även i det fall att arbetstagaren inte alls haft ett KAPL-arbete under denna tidsperiod. Inkomsterna räknas till utgången av den månad under vilken arbetstagaren fyller 65 år fastän han hade uppnått ålderspensionsåldern redan i början av månaden.

Om arbetstagaren däremot inte haft KAPL-inkomster under de 12 månader enligt vilka inkomsterna för de sju senaste månaderna bestäms, räknas inkomsterna för de sju senaste månaderna inte heller honom till godo fastän han under nämnda tid hade haft KAPL-inkomster.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

skall intjänas under denna tid förutsätts att företagaverksamheten fortgår. Om företagaren beviljas förtida ålderspension enligt FÖPL intjänar han inte mera pension enligt FÖPL efter att han gått i pension. Efter detta kan försäkringen enligt FÖPL inte heller vara i kraft. Detsamma gäller om en företagare går i förtida ålderspension enligt LFÖPL, då intjänar han inte mera pension enligt LFÖPL och LFÖPL-försäkringen upphör att gälla. (1 § 3 mom. 5 punkten FÖPL och 1 § 3 mom. 4 punkten LFÖPL).

Det ikraftvarande 5 § 3 mom. FÖPL överförs till 1 § 3 mom. 4 och 5 punkterna FÖPL, samtidigt ändras stadgandena så att de motsvarar 1 § 1 mom. APL.

På motsvarande sätt överförs stadgandena om försäkringsskyldighet i 6 § 3 mom. LFÖPL till 1 § 3 mom. 3 och 4 punkterna LFÖPL och stadgandena ändras så att de motsvarar 1 § 1 mom. APL.

Genom hänvisningsstadgandena gäller ändringen i 6 § 1 mom. APL också FÖPL- och LFÖPL-pensionerna.

Av ändringen i sättet att beräkna ålderspension följer att inkomsten enligt både FÖPL och LFÖPL kan justeras också efter att arbetstagaren fyllt 62 år fram till pensionsåldern.

4.8

Ikraftträdande

Lagändringarna tillämpas på sådana pensioner där pensionsfallet inträffat 1.1.1994 eller senare. Återstående tid till ålderspensionen räknas alltså inte mera i fråga om sådana pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare, fastän rätten till återstående tid vid ålderspension redan uppnåtts före 1.1.1994 enligt de stadganden som då gällde.

Vid beräkning av förtida ålderspension tillämpas de stadganden som var i kraft före 1.1.1994 om pensionen beviljas från 1.1.1994. Om den förtida ålderspensionen beviljas från 1.2.1994 räknas pensionen enligt de nya stadgandena.

Om i den pension som beviljats tidigare enligt de gamla stadgandena, som återstående tid beaktats tiden från den första dagen i det kalenderår under vilket arbetstagaren fyller 64 år fram till uppnådd pensionsålder, tjänas pension inte in av den anställning som pågått under nämnda tid. T.ex. om återstående tid redan beaktats i den förtida ålderspensionen, tjänar arbetstagaren inte mera in pension av den nya anställningen fastän den hade börjat efter 1.1.1994.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

Om återstående tid inte beaktats i den förtida ålderspensionen och arbetstagaren efter att han beviljats pension börjar i ett nytt arbete, intjänar han pension på basis av denna nya anställning fram till pensionsåldern förutsatt att anställningen fortgår fram till nämnda tidpunkt.

Om en företagare som får förtida ålderspension som beviljats enligt FÖPL och LFÖPL fortsätter sin tidigare företagareverksamhet eller börjar en ny företagareverksamhet enligt samma lag tjänar han inte in pension av denna företagareverksamhet från 1.1.1994 oberoende av om återstående tid beaktats i pensionen eller inte.

Om arbetstagarens invalidpension upphör eftersom han återgår i arbete efter det kalenderår under vilket han fyllt 63 år tjänar han in pension utgående från denna anställning högst till den tidpunkt då han fyller 65 år. Vid beräkning av ålderspensionen räknas fribrevet ut för den tid som arbetstagaren varit arbetsoförmögen och för anställningen eller anställningarna efter att han återgått i arbete räknas pensionen ut på normalt sätt enligt anställningstiden och lönen. I fråga om arbetspensionen tillämpas samma sätt.

Exempel

Anställningen har upphört 30.6.1993.
Arbetstagaren fyller 65 år 28.8.1994.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
	61	62	63	64	65	66
APL-anställning					■	
					■	
					■	
					■	

- Då ålderspensionen räknas ut år 1994 beaktas anställningstiden fram till 30.6.1993 och den pensionsgrundande lönen för anställningen räknas ut på basis av åren 1990-1993 (de nya reglerna för beräkning av pension).
- Om arbetstagaren däremot blev arbetsoförmögen år 1993 skall den pensionsgrundande lönen barera sig på inkomsterna för åren 1989-1992 och tiden från 1.1.1993 fram till ålderspensionsåldern skall beaktas som återstående tid (de gamla reglerna).

Juridiska avdelningen

27.8.1993

5

DEN PENSIONSGRUNDANDE LÖNEN

Efter lagändringen beaktas inkomsterna för pensionsfallsåret inte då den pensionsgrundande lönen räknas ut, om anställningen har fortgått minst under tre kalenderår och anställningen upphör i pensionsfallet.

Beräkningsregeln för den pensionsgrundande lönen ändras på grund av att man vid beräkning av ålderspensionen följer med anställningstiden fram till den tidpunkt då arbetstagaren når pensionsåldern. För att kunna behandla ansökningarna om ålderspension utan dröjsmål redan före uppnådd pensionsålder och för att fortsättningsvis kunna betala pensionerna omedelbart efter pensioneringen behöver inkomsterna för pensionsfallsåret inte redas ut då pensionen skall räknas ut.

5.1

Beräkning av den pensionsgrundande lönen före 1.1.1994

Enligt 7 § 1 mom. beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de fyra sista kalenderåren så att av dessa lämnas obeaktade det år under vilket den indexjusterade genomsnittliga arbetsförtjänsten per månad är lägst och det år under vilket sagda arbetsförtjänst är högst. Den indexjusterade genomsnittliga månadslönen för de två utvalda åren utgör den pensionsgrundande lönen.

Denna regel samt beräkningsreglerna för anställningar som fortgått en kortare tid än fyra kalenderår framgår av figuren på följande sida.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

Arbförh. länqd	1990	1991	1992	1993	1994	
Över 4 kalenderår						året med högsta och lägsta inkomster bort återstår 2 år
4 kalenderår, begynnelseåret över 6 mån						året med högsta och lägsta inkomster bort återstår 2 år
4 kalenderår, begynnelseåret under 6 mån						begynnelseåret och året med lägsta inkomsterna bort, återstår 2 år
3 kalenderår, begynnelseåret över 6 mån						året med lägsta inkomsterna bort, återstår 2 år
3 kalenderår, begynnelseåret under 6 mån						begynnelseåret bort återstår 2 år
2 kalenderår						pl. är anställningens genomsnittliga månadslön
1 kalenderår						pl. är anställningens genomsnittliga månadslön

Juridiska avdelningen

27.8.1993

5.2

Beräkning av den pensionsgrundande lönen efter 1.1.1994

Då den pensionsgrundande lönen räknas ut beaktas efter lagändringen pensionsfallsåret inte i fråga om anställningar som upphört i pensionsfallet om anställningen inklusive pensionsfallsåret fortgått minst tre kalenderår.

Om anställningen upphör före pensionsfallet eller om anställningen som upphört i pensionsfallet fortgått under högst två kalenderår räknas den pensionsgrundande lönen ut som förut (punkt 5.1).

Det ändrade 7 § 1 momentet lyder:

Den pensionsgrundande lönen (*pensionslönen*) fastställs särskilt för varje arbetsförhållande. Härvid beaktas dock inte tiden efter det att arbetstagaren fyllt 65 år och inte heller tid för vilken arbetstagaren har varit berättigad till heffektiv pension som avses i 6 § 1 mom. Om ett arbetsförhållande har upphört enligt 2 § 5 mom., anses det dock vid tillämpningen av detta moment att arbetsförhållandet har fortlöpt utan avbrott, ifall pensionens belopp blir större om det uträknas på detta sätt. Om arbetsförhållandet har avslutats före pensionsfallet utgör pensionslönen medeltalet per månad av de sammanlagda arbetsförtjänsterna under de kalenderår som valts nedan på i detta moment sagda sätt. Upphör arbetsförhållandet vid pensionsfallet, beräknas pensionslönen på motsvarande sätt, dock utan att pensionsfallsåret räknas till den tid som arbetsförhållandet har fortgått, om arbetsförhållandet på så sätt beräknat fortgår åtminstone två kalenderår. De kalenderår vilkas arbetsförtjänster ligger till grund för beräkningen av pensionslönen i sistnämnda fall väljs på basis av de enligt 9 § 1 mom. justerade genomsnittliga arbetsförtjänsterna per månad enligt följande:

- 1) om arbetsförhållandet har fortgått under minst fyra kalenderår, beräknas pensionslönen på basis av de fyra sista kalenderåren så att av dessa lämnas obeaktade det år under vilket den genomsnittliga arbetsförtjänsten per månad är lägst och det år under vilket sagda arbetsförtjänst är högst,
- 2) om arbetsförhållandet har fortgått under minst tre kalenderår, skall av dessa lämnas obeaktat det år under vilket den genomsnittliga arbetsförtjänsten per månad är lägst,
- 3) vid valet av pensionslöneår enligt 1 och 2 punkten skall det år då arbetsförhållandet började dock inte beaktas, såvida arbetsförhållandet inte under nämnda kalenderår har fortgått minst sex månader; om tre kalenderår härvid återstår skall det år under vilket den genomsnittliga arbetsförtjänsten per månad är lägst lämnas obeaktat, och om två kalenderår återstår, beräknas pensionslönen på basis av arbetsförtjänsten under dessa kalenderår,
- 4) om arbetsförhållandet har fortgått under endast ett år, beräknas pensionslönen på basis av arbetsförtjänsten under dessa kalenderår, eller
- 5) om arbetsförhållandet har fortgått under endast ett år, beräknas pensionslönen på basis av arbetsförtjänsten under sagda år.

7 § 1 mom. 3 satsen APL har tagits upp i cirkulär A 30/93 som behandlar automatiskt avbrytande av arbetsförhållande.

5.2.1 Anställningen upphör i pensionsfallet

Anställningen anses ha upphört i pensionsfallet om pensionsfallet inträffar medan anställningen pågår eller dagen efter att anställningen upphört.

Då ansökan om pension behandlas på pensionsanstalten måste man överväga om det behövs en anmälan av arbetsgivaren om att anställningen upphört eller om pensionen kan räknas ut på basis av de uppgifter som redan registrerats.

Invalid-, arbetslöshets- och familjepensionerna ansöks och räknas ut först efter det att pensionsfal-

Juridiska avdelningen

27.8.1993

let inträffat. Om uppgifterna i pensionsansökan och i övriga handlingar visar att anställningen fortgått fram till pensionsfallet kan pensionsanstalten enligt egen prövning räkna ut pensionen och fatta beslutet utan att först be om anställnings- och löneuppgifter för pensionsfallsåret av arbetsgivaren.

Då arbetstagaren söker individuell förtidspension, ålderspension samt förtida ålderspension arbetar han kanske ännu. För att kunna behandla pensionsansökan snabbare strävar man till att räkna ut pensionen redan före pensionsfallsdagen, om det bara är möjligt.

Pensionsfallsdagen för individuell förtidspension bestäms ofta enligt den dag för vilken lön senast betalats på basis av anställningen. Pensionstagare som är i arbete kan ha svårt att i förväg definiera denna dag på grund av t.ex. semester, sjukledighet eller permittering. Om den som söker pension verkar ha gett tillförlitliga uppgifter om pensionsfallsdagen för den individuella förtidspension som pensionsanstalten behandlar, kan den enligt eget övervägande fatta beslut om utbetalning på basis av nämnda uppgifter. Om det däremot är svårt att definiera pensionsfallsdagen borde beslutet om att betala individuell förtidspension fattas först efter att arbetsgivaren gett ett intyg över att anställningen upphört.

Olika faktorer som inverkar på hur ålderspensionen och den förtida ålderspensionen fastställs har ovan beskrivits i bl.a. punkt 4.2. Vanligen kan dessa pensioner räknas ut i förväg enligt uppgifter som getts i förväg i pensionsansökan, om det har uppgivits att anställningen fortgår fram till pensionsfallet. Om anställningen inte fortgår fram till pensionsfallet eller om den sista anställningen inte fortgått i tre kalenderår före pensionsfallet bör pensionsanstalten vänta på arbetsgivarens anmälan om att anställningen upphört.

Då arbetstagaren söker deltidspension har han vanligen fortfarande ett heltidsarbete. Pensionen kan räknas ut först efter att arbetsgivaren gett alla uppgifter som behövs för att fastställa deltidspensionen.

Pensionsfallet för deltidspensionen har inträffat då alla villkor för beviljande av deltidspension uppfyllts. Anställningen anses ha upphört om arbetstagaren från heltidsarbete omedelbart övergår till deltidarbete och de övriga villkoren för beviljande av pensionen föreligger. Om arbetstagaren har övergått i deltidarbete redan före han fyllde 58 år anses anställningen inte ha upphört i pensionsfallet.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

5.2.2 Beräkning av den pensionsgrundande lönen då anställningen upphör i pensionsfallet

Pensionsfallsåret beaktas inte då den pensionsgrundande lönen bestäms, om anställningen som upphört i pensionsfallet fortgått, pensionsfallsåret inberäknat, i minst tre kalenderår. Då pensionsfallsåret inte tas med räknas den pensionsgrundande lönen utgående från de återstående åren, som förut.

Om anställningen har fortgått

- under minst fem kalenderår beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av högst de fyra sista kalenderåren som föregår pensionsfallet. Den pensionsgrundande lönen utgörs av den genomsnittliga indexjusterade månadslönen för de två år som har den högsta respektive lägsta lönen.

- under fem kalenderår men anställningstiden under begynnelseåret har varit kortare än sex månader beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de tre kalenderår som föregår pensionsfallet. Det kalenderår under vilket arbetstagaren haft de minsta inkomsterna faller bort. Den pensionsgrundande lönen utgörs av den indexjusterade genomsnittliga månadsinkosmten för de två återstående åren.

- under fyra kalenderår och anställningstiden under begynnelseåret har varit över sex månader räknas den pensionsgrundande lönen på basis av de tre kalenderår som föregår pensionsfallet. Det kalenderår under vilket arbetstagaren haft de minsta inkomsterna faller bort. Den pensionsgrundande lönen utgörs av den indexjusterade genomsnittliga månadsinkosmten för de två återstående åren.

- under fyra kalenderår men anställningstiden under begynnelseåret har varit kortare än sex månader beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de två kalenderår som föregår pensionsfallet. Den pensionsgrundande lönen utgörs av den genomsnittliga månadsinkomsten för dessa två kalenderår.

- under tre kalenderår och anställningstiden under begynnelseåret har varit över sex månader räknas den pensionsgrundande lönen på basis av de två kalenderår som föregår pensionsfallet. Den pensionsgrundande lönen utgörs av den genomsnittliga månadsinkomsten för dessa två kalenderår.

- under tre kalenderår och anställningstiden under begynnelseåret har varit under sex månader räknas den pensionsgrundande lönen på basis av de två kalenderår som föregår pensionsfallet (begynnelseåret beaktas). Den pensionsgrundande lönen utgörs av den genomsnittliga månadsinkomsten för dessa två kalenderår.

Dessa regler framgår av figuren på följande sida.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

Arförh. längd	1990	1991	1992	1993	1994 pf.år	
Över 5 kalenderår, begynnelse- året över 6 mån					PÅ	Pf-året bort, av fyra år det med de lägsta och hög- sta inkomsterna bort, återstår 2 år
5 kalenderår, begynnelseåret under 6 mån					PÅ	Pf-året bort, be- gynnelseåret och året med lägsta in- komsterna bort, återstår 2 år
4 kalenderår, begynnelseåret över 6 mån					PÅ	Pf-året bort, året med lägsta inkomst- erna bort, återstår 2 år
4 kalenderår, begynnelseåret under 6 mån					PÅ	Pf-året bort, be- gynnelseåret bort, återstår 2 år
3 kalenderår, begynnelseåret över 6 mån					PÅ	Pf-året bort, återstår 2 år
3 kalenderår, begynnelseåret under 6 mån					PÅ	Pf-året bort, återstår 2 år

Om anställningen har fortgått två eller ett kalenderår utgör den pensionsgrundande lönen den genomsnittliga månadslönen för anställningen.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

5.3

Den pensionsgrundande lönen under barnavårdstiden

Ändringarna i 7 § 1 mom. APL inverkar också på uträkningen av den pensionsgrundande lönen för barnavårdstiden som det stadgas om i 7 § 3 mom. APL (Cirkulär A 26/90).

Om anställningen upphör i pensionsfallet och om den pensionsgrundande lönen för anställningen på grund av oavlönad barnavårdstid bestäms enligt 7 § 3 mom. APL skall ändringarna i 7 § 1 mom. APL beaktas då den pensionsgrundande lönen räknas ut. Då arbetstgaren endast ansöker om de fyra sista kalenderår i vilka oavlönad barnavårdstid inte ingår, beaktas pensionsfallsåret inte. På motsvarande sätt beaktas pensionsfallsåret inte då undantagsstadgandet i 7 § 3 mom. APL tillämpas om anställningen fortgått minst tre kalenderår och upphör i pensionsfallet.

5.4

Ikraftträdande

Det nya stadgandet tillämpas på anställningar som upphör 1.1.1994 eller senare.

6

ARBETSTAGARNAS PENSIONSAVGIFT DRAS AV FRÅN DEN PENSIONSGRUNDANDE ARBETSINKOMSTEN

Regeln för beräkning av den pensionsgrundande lönen ändras från 1.1.1994 också så att från förvärvsinkomsterna för de kalenderår som bestämmer den pensionsgrundande lönen avdras ett belopp som motsvarar arbetstagarnas pensionsavgiftsprocent. Avdraget begränsas dock så att det uppgår högst till det procenttal som löntagarnas realinkomster stigit under den tid som arbetstagarnas pensionsavgift varit i kraft. Avdraget verkställs enligt en koefficient som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet. Pensionsskyddscentralen meddelar hur stor koefficienten är i samband med att den delger index för APL.

Avdraget av den andel som motsvarar arbetstagarnas pensionsavgift från den pensionsgrundande lönen gäller APL-, KAPL- och KoPL-inkomster.

Stadgandena om att dra av arbetstagarnas pensionsavgift ingår i 5 § 5-7 mom. APL, 5 § § mom. KAPL och 5 § 1 mom. KoPL. Om arbetstagarnas pensionsavgift stadgas i 1 och 12 § APL, 10 c § KAPL och 7 a § KoPL.

Arbetstagarnas pensionsavgift och även beräkningen av den pensionsgrundande lönen behandlas noggrannare i det cirkulär som utkommer senare och som gäller arbetstagarnas pensionsavgift.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

7

ANSTÄLLNINGSTID SOM BERÄTTIGAR TILL PENSION

7.1

Stadgandet före 1.1.1994

Enligt 6 § 1 mom. APL har till pension berättigande tid inte beaktats sådan tid för vilken arbetstagaren medan anställningen pågår fått heleffektiv grundpension. Pensionstillväxten har hindrats av grundpensioner enligt lagar, pensionsreglementen och pensionsstadganden som nämns i 8 § 4 mom. APL då återstående tid beaktats vid fastställandet av dessa grundpensioner.

Pensioneringstiden har dock berättigat till pension då pensionen beviljats på nytt enligt 6 § 4 mom. APL.

Motsvarande stadgande har också ingått i KAPL (5 § 4 mom. KAPL), LFÖPL och FÖPL (6 § 3 mom. LFÖPL och 5 § 3 mom. FÖPL).

7.1.1 Rättspraxis

Enligt ordalydelsen i 6 § 1 mom. APL skall arbetstagaren ha fått heleffektiv pension för att tillväxten av den nya pensionen skall hindras. I rättspraxis har intjänandet av den nya pensionen dock hindrats av att arbetstagaren har en genom pensionsbeslut fastställd rätt till heleffektiv pension. Pensionen har de facto inte behövat betalas till pensionstagaren.

Denna praxis har man kommit till för att pensionen för samma tid i annat fall kunde intjänas på basis av både förvärvsverksamhet och återstående tid. Pensionen betalas inte alltid direkt efter att rätten till pension uppkommit. Betalningen av pensionen från början av den kalendermånad som följer efter pensionsfallet kan ha framflyttats till en senare tidpunkt t.ex. med hänsyn till stadgandena om när invalid- och arbetslöshetspensionen skall börja, med hänsyn till samordningen eller med hänsyn till att ansökan fördröjts. Tiden från pensionsfallet till tidpunkten då pensionen börjar har dock beaktats i pensionen som återstående tid.

Enligt denna rättspraxis har företagaren inte försäkrats enligt FÖPL för företagarkerksamhet under sådan tid då han haft rätt till heleffektiv grundpension och om denna tid beaktats som återstående tid i pensionen (5 § 3 mom. FÖPL).

Tillämpningen av stadgandet har närmare beskrivits i cirkulär 24/85.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

7.1.2. Pension från utlandet

En heleffektiv pension som beviljats i ett land med vilket en konvention om social trygghet ingåtts eller i ett EES-land har hindrat att pension intjänas av en anställning som samtidigt pågår i Finland. Däremot har en heleffektiv pension som beviljats av ett annat land än ett som en konvention om social trygghet ingåtts med inte hindrat att pension intjänas. Lagändringen ändrar inte denna tillämpningspraxis.

7.2

Nytt stadgande

Efter lagändringen motsvarar ordalydelsen i 6 § 1 mom. APL det sätt på vilket stadgandet hittills tillämpats i rättspraxis. Till sin ändrade del lyder 6 § 1 mom. APL:

Såsom till pension berättigande tjänstgöringstid räknas för varje arbetsförhållande den tid under vilken arbetsförhållandet, den tid som avses i 1 § 1 mom. medräknad, har fortgått fram till 65 års ålder efter det arbetstagaren fyllt 23 år. Härvid beaktas dock inte den tid för vilken arbetstagaren medan arbetsförhållandet pågår har rätt att uppbära sådan grundpension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom., vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsförtjänst (*heleffektiv pension*).

Ändringarna i 6 § 1 mom. APL gäller via hänvisningsstadgandena också KoPL-pensionerna. I KAPL, FÖPL och LFÖPL tas också motsvarande ändringar med (5 c § KAPL, 1 § 3 mom. FÖPL och 1 § 3 mom. LFÖPL).

Individuell förtidspension kan betalas till ett belopp som motsvarar deltidspensionen om pensionstagarens förvärvsinkomster stiger över det tillåtna gränobeloppet. Om förvärvsinkomsterna stiger till tre femtedelar av den pensionsgrundande lönen upphör utbetalningen av den individuella förtidspensionen helt och den individuella förtidspensionen lämnats vilande. Av lagändringen följer att arbetstagaren inte tjänar in pension av anställningen som han haft medan han fick vilande individuell förtidspension, utan hans tidigare pensionsnivå fortfar under den tid som arbetstagaren arbetar. För det nya förvärvsarbetet betalas dock pensionsförsäkringspremier och övriga socialskyddsavgifter om den individuella förtidspensionen är helt och hållet vilande.

Ovan presenterade stadgande gäller också företagarkerksamhet som bedrivits medan arbetstagaren fått vilande individuell förtidspension. För företagarkerksamhetens del skall försäkring enligt FÖPL eller LFÖPL tecknas om förutsättningarna för försäkring föreligger. Av företagarkerksamheten intjänas dock inte pension eftersom tiden redan beaktats som återstående tid i den vilande individuella förtidspensionen.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

7.2.1 Pensioneringstiden

6 § 4 mom. APL flyttas till 6 c § APL. I den nya 6 c § APL stadgas om hur pensioneringstiden räknas som pensionsgrundande tid då en ny pension beviljas, hur pensionen beviljas enligt tidigare villkor och hur invalidpension bestäms för en arbetstagare som fått rehabiliteringspenning (Det förnyade cirkuläret A 23/91, Invalidpensionerna).

7.3

Ikraftträdande

Det nya stadgandet tillämpas från 1.1.1994.

8

EFTERKARENSTID

Pensionen beviljas som heleffektiv om arbetsförmågan börjar medan anställningen pågår eller före 300 dagar förflutit från att anställningen upphört dvs. under efterkarenstiden. Denna efterkarenstid har förlängts av vissa förmånsdagar.

Antalet förmåner som förlänger efterkarenstiden ökar. Även villkoren för efterkarenstiden under barnavårdstiden ändras och stadgandena utsträcks att omfatta även män.

Dessutom låter man de stadganden om att foga återstående tid till samhällsgaranterat arbete som ingått i den tidsbundna lagen ingå som permanenta stadganden i arbetspensionslagarna.

8.1

Stadganden före 1.1.1994

Dagpenningdagarna och studieledigheten enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa har fortsatt efterkarenstiden. Efterkarenstiden har även förlängts av de dagar för vilka arbetstagaren under de tre sista åren före pensionsfallet har fått dagpenning eller motsvarande ersättning enligt sjukförsäkringslagen, rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna och lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

Om en kvinna haft ett barn som åt yngre än tre år under tiden mellan att efterkarenstiden upphört och pensionsfallet och hon annars inte har rätt till återstående tid, har hennes rätt till återstående tid kvarstått på basis av denna s.k. barnavårdstid, dock i högst 9 år.

Rätten till återstående tid för en arbetstagare som fyllt 55 år kvarstår fram till pensionsfallet om rätten till återstående tid gällt då tilläggsdagarna

Juridiska avdelningen

27.8.1993

enligt 25 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa börjat (cirkulär A 4/92).

Dessa stadganden om efterkarenstiden har ingått i 6 § 3 mom. APL.

Att foga återstående tid till samhällsgaranterat arbete har reglerats av en separat lag (Lagen om beaktande av garanterat arbete i arbetspensionskyddet 476/91).

8.2

Nya stadganden

De stadganden om efterkarenstiden som tidigare ingått i 6 § 3 mom. APL flyttas till den nya 6 a § APL. Den nya 6 b § APL innehåller bl.a. stadganden om i vilka fall en anställning berättigar till återstående tid.

Den nya 6 a § APL lyder:

Om arbetsförmågan har börjat innan 360 dagar har förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde skall även tiden mellan arbetsförmågans början och pensionsåldern (*återstående tid*) räknas såsom till pension berättigande tid när den invalidpension som beviljas på grund av detta arbetsförhållande fastställs.

Vid beräkandet av de 360 dagar som avses i 1 mom. beaktas inte de dagar då arbetstagaren

- 1) har haft studieleddighet enligt lagen om studieleddighet (237/79),
- 2) har fått personligt stöd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (537/90), statstjänstemannalagen (755/86), grundskolelagen (476/83) eller gymnasielagen (477/83),
- 3) har fått utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90),
- 4) har fått dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa; dock högst enligt det antal som motsvarar det i 26 § nämnda lagstadgade maximumtalet dagar för vilka kan betalas dagpenning avvägd enligt förtjänsten,
- 5) har fått rehabiliteringspenning enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. eller enligt lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen, eller
- 6) har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63) under de tre senaste åren innan sådan arbetsförmåga som avses i denna lag började; med dessa dagar jämställs dagar för vilka dagpenning hade betalats om inte arbetstagaren hade fått i 27 § 1 mom. sjukförsäkringslagen angiven motsvarande ersättning för arbetsförmåga på grund av sjukdom, lyte eller skada med stöd av någon annan lag.

Har en arbetstagare fått enligt förtjänsten avvägd dagpenning med stöd av 26 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa innan de i 1 eller 2 mom. avsedda 360 dagarna har förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde, skall den återstående tiden räknas såsom till pension berättigande tid när den invalidpension som beviljas på grundval av detta arbetsförhållande fastställs.

Den återstående tiden räknas såsom till invalidpension berättigande tid även på grundval av ett sådant arbetsförhållande, efter vars upphörande arbetstagaren under en högst nio år lång tid mellan den tidpunkt då de i 1 och 2 mom. avsedda 360 dagarna har förflutit och den tidpunkt då arbetsförmågan börjat har haft ett barn som är yngre än tre år och som avses i 4 § 5 mom. Härvid förutsätts dock att

- 1) arbetstagaren på grund av detta barn har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92), och
- 2) den återstående tiden inte räknas såsom pension berättigande enligt 1-3 mom.

Vad som ovan stadgas beträffande återstående tid tillämpas endast om arbetstagaren har varit bosatt i Finland minst fem år innan han blev arbetsförmögen. Av särskilda skäl kan pensionsmyndigheten dock besluta att förutsättningen i fråga om boende inte skall tillämpas.

Den nya 6 b § APL lyder:

Återstående tid räknas såsom till pension berättigande på grundval av ett arbetsförhållande som har fortgått minst sex månader.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

Den återstående tiden räknas dock såsom till pension berättigande på grundval av ett arbetsförhållande som har forgått kortare tid än sex månader, om arbetstagaren inte på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet som har börjat före förstnämnda arbetsförhållande har rätt till heffektiv pension som nämns i 6 § 1 mom.

Om arbetstagaren, sedan det till återstående tid berättigande arbetsförhållandet har upphört, på grundval av ett annat arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet har blivit berättigad till heffektiv pension som avses i 6 § 1 mom., tillämpas inte stadgandena i 6 a § på det tidigare arbetsförhållandet. Arbetstagaren anses härvid ha förvärvat ovan avsedda rätt till pensionskydd enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden vid den tidpunkt, då hans sammanlagda arbetsförtjänst i arbetsförhållanden som avses i nämnda lag, innan han drabbats av den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör huvudsaklig orsak till arbetsförmågan, har uppgått till det gränobelopp som förutsätts i 7 § 1 mom. i nämnda lag.

En arbetstagare som har fyllt 55 år anses dock inte ha förvärvat sådan i 3 mom. nämnd rätt till heffektiv pension på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande genom vilket arbetstagaren har sysselsatts enligt 18 § 3 mom. sysselsättningslagen (275/87) eller, ifall det är fråga om någon annan arbetsgivare än staten eller en kommun, enligt motsvarande förfarande (*garanterat arbete*) och den pensionsgrundande lönen i detta arbetsförhållande är mindre än motsvarande lön som har uträknats på grundval av det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet. Om arbetstagaren inte har förlorat sin rätt till återstående tid på grundval av ett tidigare arbets- eller tjänsteförhållande vid den tidpunkt då hans garanterade arbete började, anses han inte vid tillämpningen av detta moment till följd av det garanterade arbetet ha förlorat sin rätt till återstående tid från det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet.

8.2.1 Nya förmåner som förlänger efterkarenstiden

De förmåner som räknats upp ovan i punkt 8.1 fortsätter efterkarenstiden som hittills frånsett specificeringen som gäller barnavårdstiden. Dessutom ökas antalet förmåner som förlänger efterkarenstiden. Efter lagändringen fortsätter efterkarenstiden också genom

- personligt stöd för frivillig yrkesutbildning för vuxna som beviljas enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden, statstjänstemannalagen, grundskolelagen eller gymnasielagen och

- utbildningsstöd enligt lagen arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

De nya förmånerna beaktas också för tiden före lagens ikraftträdande, dock så att de nya stadgandena tillämpas om pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare.

I de nya stadgandena är pensionssökanden inte mera skyldig att meddela om han fått ersättning enligt sjukförsäkringslagen. Dagpenningdagarna enligt sjukförsäkringslagen är i samma ställning som de övriga dagarna som förlänger efterkarenstiden.

De myndigheter som beviljar sådana förmåner som förlänger efterkarenstiden är skyldiga att meddela Pensionsskyddscentralen och pensionsanstalterna därom.

8.2.1.1 Personligt stöd för frivillig yrkesutbildning för vuxna som Utbildnings- och avgångsbidragsfonden samt Statskontoret beviljar

Utbildnings- och avgångsbidragsfonden samt Statskontoret beviljar yrkesutbildningspenning och vuxenut-

Juridiska avdelningen

27.8.1993

bildningstillägg till avgångsbidraget för frivillig yrkesutbildning för vuxna. Dessa förmånsdagar förlänger efterkarenstiden. Vuxenutbildningstillägget till avgångsbidraget som beviljats för **arbetskraftsutbildning** förlänger däremot **inte** efterkarenstiden. (Villkoren för dessa förmåner har beskrivits i cirkulär A 31/93).

Yrkesutbildningspenningen och vuxenutbildningstillägget till avgångsbidraget betalas i slutet av månaden. Dessa förmånsdagar framgår ur arbetsförhållanderegistret från 1.1.1994 till de delar som de berättigar till arbetspensionstillägg. Yrkesutbildningspenningen och vuxenutbildningstillägget till avgångsbidraget som beviljats för frivillig yrkesutbildning för vuxna kan dock fortsätta efterkarenstiden redan från 1.1.1991, då stadgandena trädde i kraft. Förmånsdagaren som förlänger efterkarenstiden skall alltså kontrolleras av Utbildnings- och avgångsbidragsfonden eller Statskontoret.

8.2.1.2 Utbildningsstöd till sysselsättningsutbildningen

Den som blivit vald till sysselsättningsutbildning har rätt till utbildningsstöd som betalas som grundstöd eller inkomststöd. Inkomststödet betalas av arbetslöshetskassorna och grundstödet av Folkpensionsanstalten. De dagar för vilka grund- eller inkomststöd betalats fortsätter efterkarenstiden på samma sätt som dagpenningdagarna enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. (Villkoren för dessa förmåner har beskrivits i cirkulär A 31/93).

De dagar för vilka inkomststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning betalats anmäls till arbetsförhållanderegistret från 1.1.1994 liksom de inkomstrelaterade arbetslöshetsdagpenningarna. Eftersom dessa dagar upptas i registret efter dröjsmål skall de kontrolleras vid arbetslöshetskassan.

Utbildningsstödet som betalats som grundstöd framgår inte ur arbetsförhållanderegistret. Dessa förmånsdagar skall alltid kontrolleras vid Folkpensionsanstalten.

8.2.2 Efterkarenstiden för föräldrar med barn under tre år

Också villkoren för efterkarenstiden för föräldrar med barn under tre år ändras. Efterkarenstiden som varit bunden till föräldraskap har hittills gällt enbart kvinnor. Genom lagändringen utsträcks lagen att gälla även män. Förutsättningarna för att få denna rätt ökas.

Enligt det nya stadgandet har arbetstagaren rätt till återstående tid om han under tiden mellan ef-

Juridiska avdelningen

27.8.1993

terkarenstiden och pensionsfallet har haft ett barn som är yngre än tre år. Han skall dock på grund av barnet ha fått antingen moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller stöd för vård av barn i hemmet enligt sjukförsäkringslagen. Genom denna ändring har man för avsikt att fästa uppmärksamheten vid de förmåner som arbetstagare kan få i Finland. Barnet kan var fött redan före lagen trädde i kraft 1.1.1994. Samma barn kan berättiga både modern och fadern att få återstående tid till sin pension.

Detta stadgande om efterkarenstid som hänförs till föräldraskap är fortfarande sekundärt i förhållande till grundstadgandet om återstående tid. Om återstående tid enligt grundregeln skall beaktas t.ex. med hänsyn till en anställning som pågått en kortare tid än sex månader, tillämpas detta stadgande som baserar sig på barnet inte. Frågan har behandlats i juridiska avdelningen meddelande 1/92/T.

Villkoren för moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen har beskrivits i cirkulär A 26/90.

Vård av barn
i hemmet

Enligt lagen om stöd för vård av barn i hemmet har föräldrar eller andra vårdnadshavare som är bosatta i Finland och som har ett barn under tre år rätt till stöd för vård av barn i hemmet, om barnet inte deltar i kommunal dagvård.

Stöd för vård av barn i hemmet söks av kommunens socialnämnd. Föräldrarna bestämmer själv vilkendera av dem som lyfter stödet. Betalningen av stödet börjar då föräldrapenningen upphört och det betalas av Folkpensionsanstalten. Stödet betalas tills barnet fyller tre år.

8.2.3 Efterkarenstid för samhällsgaranterat arbete

Lagen som stadgats för viss tid om att beakta samhällsgaranterat arbete på ett exceptionellt sätt i pensionsskyddet fortsätter fram till 31.12.1993. Därefter hävs lagen. Motsvarande stadganden överflyttas som bestående stadganden till arbetspensionslagarna (6 b § APL och 7 b 5 mom. KAPL).

Om fastställandet av återstående tid för samhällsgaranterat arbete har anvisningar givits i cirkulär A 12/91. Dessutom har samhällsgaranterat arbete och hur återstående tid fogas till pensionen behandlats i juridiska avdelningens meddelanden 7/91 och 12/92.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

8.3

Villkoret för återstående tid enligt KAPL och nya stadganden som gäller lönen för återstående tid

Motsvarande dagar som fortsätter APL-efterkarensdagarna fortsätter också tiden på 540 dagar som avses i 7 § 1 mom. KAPL. Föräldraskap till ett barn under tre år och samhällsgaranterat arbete inverkar på samma sätt på fastställandet av lönen för återstående tid enligt KAPL och APL.

Liksom vid fastställandet av efterkarenstiden enligt APL ökar antalet dagar vid fastställandet av rätten till lön för återstående tid som gäller de dagar som förlägger kontrollperioden på 540 dagar enligt KAPL. **De dagar för vilka arbetstagaren fått personligt stöd för frivillig yrkesutbildning för vuxna enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragetsfonden, statstjänstemannalagen, grundskolelagen eller gymnasielagen och utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitiskt vuxenutbildning** fortsätter tiden på 540 dagar enligt KAPL (7 § 2 mom. KAPL). Ett exempel bifogas.

Lön för återstående tid

Också uträkningen av återstående tid enligt KAPL ändras (7 a § KAPL). Lönen för den återstående tiden räknas utgående från förvärvsinkomsterna för de kalenderår under vilka arbetstagarens förvärvsinkomster överstigit det övre gränsvärdet som avses i 7 § 1 mom. KAPL. Från de indexjusterade förvärvsinkomsterna som inkomsterna för den återstående tiden grundar sig på avdras beloppet för arbetstagarnas pensionsavgift för ifrågavarande år.

Lönen för återstående tid får man genom att dividera förvärvsinkomsternas totala belopp som man fått på ovan beskrivna sätt med antalet för de år under vilka förvärvsinkomsterna överskridit det övre gränobeloppet enligt KAPL. Då divisorn räknas ut beaktas inte tiden under vilken arbetstagaren före pensionsfallsåret fått sådan förmån som berättigar till arbetspensionstillägg. Sådana dagar är från 1.1.1994 förutom inkomstrelaterade arbetslöshetsdagar sådana dagar för vilka arbetstagaren fått

- inkomststöd till arbetskraftsutbildningen
- personligt stöd för frivillig yrkesutbildning för vuxna
- rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfall- eller trafikförsäkringen.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

8.4

Efterkarenstiden enligt FÖPL, LFÖPL och KOPL

Lagändringen om bestämmandet av efterkarenstiden gäller genom hänvisningsstadgandena även efterkarenstiden för återstående tid i FÖPL, LFÖPL och KOPL.

8.5

Ikraftträdande

De nya stadgandena tillämpas på pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare. Nya förmåner som betalats före 1.1.1994 beaktas vid beräkningen av efterkarenstiden om pensionsfallet inträffar efter lagens ikraftträdande.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

Beräkning av efterkarenstiden enligt 7 § 1 mom. KAPL:

1991												1992												1993												1994												1995		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3												

540 dagar, 7 § 1 mom. KAPL

APL 1 mån

arbetslöshetsdagar

250 dagar

KAPL-inkomster

9 500 mk	5 000 mk
----------	----------

APL 2 mån

arbetslöshetsdagar

sf-dagpenning 250 dagar

120 dagar

sjukdomen börjar 1.3.95

utbildningsstöd

300 dagar

Först räknas perioden på 540 dagar bakåt från sjukdomens början. Om denna period på 540 dagar (540 dagars perioden börjar 1.9.1993) innehåller förmånsdagar som förlänger efterkarenstiden, förlängs efterkarenstiden bakåt med lika många dagar som motsvarar förmånsdagarna. Därefter utnyttjas förmånsdagarna i tur och ordning bakåt. Under totalperioden för efterkarensen som man fått på ovannämnda sätt skall KAPL-inkomsterna totalt överstiga det högre gränsvärdet för att arbetstagaren skall ha rätt till återstående tid enligt KAPL.

I detta exempel börjar totalperioden för efterkarensen 10.2.1991. KAPL-inkomsterna har under efterkarensen överstigit det högre gränsvärdet, rätt till återstående tid enligt KAPL föreligger alltså.

Juridiska avdelningen

27.8.1993

FÖRMÅNER SOM BERÄTTIGAR TILL ARBETSPENSIONSTILLÄGG OCH SOM FORTSÄTTER EFTERKARENSTIDEN FRÅN 1.1.1994

	Rätt till arbetspensionstillägg	Fortsätter efterkarens-tiden
Yrkesutbildningspenning	X	X
Inkomstrelaterad dagpenning	X	X
Vuxenutbildningstillägg till avgångsbidraget:		
- frivillig yrkesutbildning för vuxna	X	X
- sysselsättningsutbildning	-	-
Rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning	X	X
Ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom trafikförsäkringen	X	X
Arbetslöshetsdagpenning för arbetstagare med förkortad arbetsdag	X	X
Arbetslöshetsdagpenning för arbetstagare som tagit emot deltidarbete	X	X
Studieledighet	-	-
Grunddagpenning	-	-
Dagpenning eller motsvarande ersättning enligt sjukförsäkringslagen	X	X
Ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfallsförsäkringen	X	X
Rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna	X	X
Arbetslöshetsunderstöd	X	X
Arbetslöshetsersättning	-	-
Utbildningsstöd till sysselsättningsutbildningen:		
- grundstöd	-	X
- inkomststöd	X	X